

Školitelský posudek: Jana Hrajnohová - Jánošíkovská legenda na Slovensku

Studentka se ve své práci věnuje analýze Jánošíkovské legendy v literatuře a filmu na Slovensku (v Československu), a to z hlediska jejího zpracování v dokladech lidové slovesnosti, poezii, próze, dramatu a hraném filmu. Práce není skutečnou historickou reflexí (analýzou) osobnosti a doby Juraje Jánošíka (17.-18. st.), nicméně na základě analýzy zdrojů (obecně v první kapitole *Prameny a literatura*, následně s textovým rozбором v kapitole *Jánošík v literatuře*), které se tématu věnovaly (věnují), poskytuje autorka i v omezeném rozsahu bakalářské práce zajímavé poznatky a předkládá vědecky již prokázaná hodnocení, například o vytvoření jakýchsi univerzálních jánošíkovských atributů – symbol boje za svobodu, proti bezpráví – které se postupem doby stávají vysoce aktuálními v několika klíčových dějinných obdobích slovenských a československých dějin (revoluce 1848-1849, vznik Československa, slovenský odboj v období Slovenského státu). V úvodní kapitole (*Historická postava Juraje Jánošíka*), podává autorka krátký historický exkurz do doby a rodinného pozadí Juraje Jánošíka, věnuje pozornost (na základě sekundární literatury) teoriím o skutečném rodinném původu Jánošíkově, stejně jako jsou zmíněny důvody, které ho svedly na cestu zboje (odboj proti feudálům, šlechtě, boj proti bezpráví). Tato část práce by si bezpochyby zasloužila hlubší výzkum, neboť, jak vyplývá z textu autorky, stále se spíše pohybujeme na hranici lidově tradovaných legend a pověstí, než objektivních faktů. Stejně tak by si tato část práce zasloužila hlubší zařazení do dobového kontextu uherských dějin přelomu 17. a 18. století, a to zejména v souvislosti s protihabsburskými povstáními v Uhrách a celkovým represivním postojem šlechty a panovnického rodu k jakýmkoliv projevům odboje a zbojnickví v době jeho tvrdé pacifikace v prvních dvou desetiletích 18. století. V dalších dvou kapitolách práce je podáván detailní přehled pramenů a literatury (slovenské a české), které se věnovaly jánošíkovské problematice, včetně selektivních textových výběrů, které potvrzují univerzálně se tvořící hodnoty, které Jánošík pro představitele dobové slovenské literatury (společnosti) představoval. Hlubší pozornost mohla být věnována problematice nazírání Jánošíka ze strany Jána Kollára, který se v hodnocení jeho činů zcela zásadně liší od další dobové slovenské autorů (Šafárik, Kuzmány a dalších) a hlavně postavu Jánošíka demytologizuje z hlediska křesťanské morálky a nezařazuje ji mezi lidové hrdiny, ale mezi *lehkomyslné ničemníky* (s. 18-19). Tento postoj je v uchopení jánošíkovského tématu ojedinelý. Autorce se podařilo vytvořit vyčerpávající přehled odborné literatury, která se bezprostředně, ale i nepřímo věnuje jánošíkovské problematice, což hodnotím jako vysoce přínosné, zejména z hlediska dalšího výzkumu. Práce autorky se pro české zájemce a „jánošíkovské“ badatele může stát výchozím informačním zdrojem pro možnou komparaci s jinými podobnými „legendistickými“ postavami českých, ale i maďarských dějin. V souvislosti s maďarskými (uherskými) dějinami se nabízí „rebelská-zbojnická“ paralela v začátcích odboje Františka II. Rákocziho, a to i s vědomím zcela odlišného společenského a sociálního zázemí. Zcela samostatnou kapitolou práce je zachycení postavy Juraje Jánošíka na stříbrném plátně (*Jánošík ve filmu*), které autorka rozebírá na základě pěti dosud vzniklých filmových adaptací. Z hlediska postavy a prezentace Juraje Jánošíka lze hovořit o shodě v jeho literárním a filmovém ztvárnění (idealizace). Jánošík, stejně jako v literatuře, tak i ve filmu je prezentován jako dobový lidový hrdina, který *bohatým bere a chudým dává* a více se tak do popředí dostává otázka jeho hereckého obsazení, než zachycení dobové specificky (která vůbec zůstává jak v literatuře, tak i filmu mimo reálné zachycení historických souvislostí). V této kapitole, více, než samotné ztvárnění Jánošíka, je spíše zajímavá historie

vzniku prvního filmového ztvárnění tématu v roce 1921 a jeho amerického pozadí (Jánošík od bratrů Siakelových z roku 1921), která má svou hodnotu i z hlediska hodnocení stavu kinematografie na území nedávno konstituovaného Československa. V závěru této kapitoly autorka prezentuje peripetie vzniku posledního filmového ztvárnění z dílny polské režisérky Agnieszky Holland: *Jánošík – pravdivá historie*, které vznikalo v letech 2002-2009. Jak autorka uvádí, novým je především přístup ve vykreslování psychologie postav, stejně jako důraz na jeho historickou-společenskou přesnost, která chyběla u předchozích filmových adaptací (Frič 1935, Bielik 1962/63, Kubal 1976).

Celkově je bakalářská práce Jany Hrajnohové z hlediska zvolené struktury a úrovně zpracování na výborné úrovni. Autorka prokázala schopnosti v oblasti sběru a analýzy dostupného materiálu (literatury, tisku, elektronických zdrojů), které následně dokáže písemně srozumitelně prezentovat. Za zcela běžný nedostatek všech kvalifikačních prací lze považovat občasné překlepy, které však nikterak nesnižují kvalitu práce. Z výše uvedených důvodů proto navrhuji bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení – výborně.

V Roztokách u Prahy, 13. září 2009 Mgr. Robert Pejša

